

**Ministerstvo vnitra-generální ředitelství
Hasičského záchranného sboru České republiky**

**Koncepce
ochrany obyvatelstva
do roku 2013 s výhledem do roku 2020**

**schválená usnesením vlády č. 165
ze dne 25. února 2008**

Praha 2008

OBSAH

USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 25. února 2008 č. 165	3
Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020	4
1 Bezpečná společnost - úkoly veřejné správy, podnikové sféry a občanů	4
2 Připravenost pracovníků veřejné správy, právníků a fyzických osob včetně školní mládeže.....	4
3 Základní organizační a technická opatření ochrany obyvatelstva	4
3.1 Oblast varování	4
3.2 Oblast evakuace	5
3.3 Oblast ukrytí	5
3.4 Oblast nouzového přežití.....	5
3.5 Ochrana osob před kontaminací	5
3.6 Oblast humanitární pomoci	5
3.7 Spolupráce s neziskovými organizacemi	6
3.8 Monitorování radiační, chemické a biologické situace	6
3.9 Informování obyvatelstva	6
4 Plánování a řešení opatření k ochraně obyvatelstva pro mimořádné události, nevojenské a vojenské krizové situace	6
4.1 Oblast plánování, přípravy a prevence	6
4.1.1 Civilní nouzové plánování	6
4.1.2 Krizové řízení	6
4.1.3 Kritická infrastruktura	7
4.1.4 Požární ochrana	7
4.1.5 Ochrana zdraví osob	7
4.1.5.1 Ochrana veřejného zdraví	8
4.1.5.2 Záchrana života a zdraví	8
4.1.6 Veterinární ochrana před nebezpečnými nákazami zvířat a jejich přenosem	8
4.1.7 Věda a výzkum	8
4.1.8 Hospodářská opatření pro krizové stavy	9
4.1.9 Mezinárodní spolupráce (EU, NATO, OSN)	9
4.2 Řešení ochrany obyvatelstva v případě nevojenských krizových situací	10
4.2.1 Ochrana před povodněmi	10
4.2.2 Ochrana životního prostředí (environmentální bezpečnost) a vliv změn na ochranu obyvatelstva	10
4.2.3 Ochrana před účinky havárií na jaderných zařízeních	10
4.2.4 Ochrana před účinky závažných havárií v dopravě	11
4.2.5 Ochrana před účinky závažných havárií způsobených nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky	11
4.2.6 Ochrana před terorismem a organizovaným zločinem	11
4.2.7 Ochrana před negativními důsledky spojenými s migrací	11
4.2.8 Ochrana občanů a majetku České republiky při mimořádných událostech v zahraničí	12
4.3 Řešení ochrany obyvatelstva v případě stavu ohrožení státu a válečného stavu	13
5 Připravenost sil a prostředků	13
5.1 Jednotky požární ochrany a zařízení civilní ochrany	13
5.2 Síly a prostředky za válečného stavu	14
5.3 Operační řízení	14
6 Materiální a finanční zabezpečení	14
7 Závěr	14
Harmonogram realizace opatření ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020	15
Výhled do roku 2020	16

USNESENÍ

VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

ze dne 25. února 2008 č. 165

Vláda

I. bere na vědomí

1. Vyhodnocení Harmonogramu realizace základních opatření ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015, obsažené v části III/1 materiálu č.j. 184/08,
2. Vyhodnocení stavu realizace Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015, obsažené v části III/2 materiálu č.j. 184/08;

II. schvaluje

1. Koncepti ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020, obsaženou v části III/3 materiálu č.j. 184/08,
2. Harmonogram realizace opatření ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020, uvedený v příloze tohoto usnesení;

III. ukládá

1. ministrům a vedoucím ústředních správních úřadů realizovat opatření obsažená v harmonogramu uvedeném v bodě II/2 tohoto usnesení,
2. ministru vnitra zabezpečit zveřejnění dokumentů uvedených v bodě I a II tohoto usnesení.

Provedou:

ministři,
vedoucí ostatních ústředních správních úřadů

Na vědomí:

hejtmani,
primátor hlavního města Prahy

Předseda vlády
Ing. Mirek Topolánek v. r.

Koncepce ochrany obyvatelstva

do roku 2013 s výhledem do roku 2020

1 Bezpečná společnost - úkoly veřejné správy, podnikové sféry a občanů

Bezpečnou společnost ve vztahu k mimořádným událostem a krizovým situacím lze charakterizovat jako společnost, která má přijatý soubor právních, technických, organizačních, finančních, vzdělávacích a dalších ochranných opatření k minimalizaci, resp. k překonání následků mimořádných událostí a krizových situací a v praxi ho úspěšně realizuje. Bude ji vytvářet veřejná správa, která zabezpečí podmínky pro přístup občanů k informacím o rizicích vzniku mimořádných událostí, možných následcích a zároveň o přijatých opatřeních k ochraně jejich životů a zdraví, majetku a životního prostředí. Zejména obec za pomoci složek IZS musí více sehrávat rozhodující roli v informovanosti, resp. přípravě občanů k sebeochraně a vzájemné pomoci při mimořádných událostech a krizových situacích. Využívá k tomu hromadných komunikačních prostředků a všech dostupných prostředků propagace. Důležitou úlohu v této oblasti bude plnit podniková sféra a občané na základě budovaného systému ochrany obyvatelstva a v jeho rámci vymezených úkolů. Veřejná správa i podniková sféra musí motivovat a získat občany k aktivní účasti na zajišťování vlastní bezpečnosti, bezpečnosti svých zaměstnanců, spoluobčanů a blízkých.

To vše znamená řešit nedostatečnou připravenost obyvatelstva pro ochranu, obranu a zvládnutí krizových situací, koordinaci přípravy obyvatelstva, a to jak dospělých tak i dětí a mládeže, která by zahrnovala přípravu na možné situace (mimořádné události, vnitřní bezpečnost, obrana státu, zdravotnická připravenost v širším slova smyslu než jen zranění, ale např. i chování při epidemiích, narušení objektů kritické infrastruktury apod.). Bude řešeno hlubší i širší zapojení občanů a občanských sdružení do zajišťování bezpečnosti (ve standardních podmínkách, za krizových situací, při pomoci v zahraničí). Bude třeba zahrnout tento problém do vytvářených programů (s využitím odpovídajících programů EÚ, připravovaného *Národního programu ochrany kritické infrastruktury*¹⁾) a do přípravy občanů k sebeochraně. Občané mají právo na pomoc státu, ale mají i povinnosti a spoluodpovědnost za svoji ochranu.

2 Připravenost pracovníků veřejné správy, právnických a fyzických osob včetně školní mládeže

Připravenost pracovníků veřejné správy, právnických osob bude i nadále řešena v souladu s *Koncepcí vzdělávání v oblasti krizového řízení*²⁾.

Ke zkvalitnění připravenosti fyzických osob se jeví jako potřebné přijmout *Program výchovy a vzdělávání obyvatelstva*

*k jeho bezpečnosti a ochraně při mimořádných událostech a krizových situacích. Školní mládež vzdělávat v souladu s rámcovými vzdělávacími programy základních a středních škol. Ke zkvalitnění připravenosti budoucích učitelů bude nutné začlenit do studijních programů pedagogických fakult problematiku *Ochrana člověka za mimořádných událostí*.*

3 Základní organizační a technická opatření ochrany obyvatelstva

3.1 Oblast varování

MV-generální ředitelství HZS ČR (dále jen „MV-GŘ HZS ČR“) vytvoří organizačně-technické podmínky pro koordinovanou výstavbu a provozování systému varování, který naplní potřeby státní správy, samosprávy, právnických osob, podnikajících fyzických osob i jednotlivých občanů (bude třeba řešit i systém varování a informování občanů ČR v zahraničí, kteří poskytli údaje o svém pobytu dobrovolně k evidenci na zastupitelských úřadech za účelem včasného informování). K tomu budou stanoveny zásady pro modernizaci a výstavbu systému, přerozdělení odpovědnosti za jednotlivé části tohoto systému, zvláště za infrastrukturu a za koncové prvky varování, včetně finančního podílu.

MV-GŘ HZS ČR bude zajišťovat a provozovat infrastrukturu systému varování pro přenos povelů k aktivaci koncových prvků varování a vytvářet podmínky pro postupné nahrazování zařízení umožňující přenos povelů novými technologiemi, zejména moderními komunikačními prostředky s využitím digitalizace v rámci území ČR, případně pro přechod na technologie využívající celoplošné vysílače nebo satelitní systémy.

Obec bude zajišťovat a provozovat na vlastní náklady moderní koncové prvky varování, které jsou využívány orgány samosprávy k informování obyvatelstva o běžných záležitostech obce a zabezpečí vysílání varovného signálu a tísňové informace obyvatelstvu na území obce před hrozcí nebo nastalou mimořádnou událostí. Koncový prvek varování musí umožňovat ovládnutí z operačního a informačního střediska IZS všech úrovní a vstup pro poskytování tísňové informace velitelem zásahu.

Právnícké osoby a podnikající fyzické osoby provozující nebezpečná zařízení, jako jsou provozovatelé jaderných energetických zařízení³⁾ a provozovatelé objektů nebo zařízení zařazených do skupiny B⁴⁾, budou zajišťovat technické prostředky pro varování obyvatelstva v zóně havarijního plánování. Vlastníci vybraných vodních děl I., II. a III. kategorie⁵⁾ zajišťují technické prostředky pro varování obyvatelstva na území ohroženém vláštními povodněmi.

Právnícké osoby nebo podnikající fyzické osoby provozující objekty a zařízení, ve kterých dochází dočasně nebo trvale ke

¹⁾ Usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 17. ledna 2008 č. 4.

²⁾ Usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 16. listopadu 2004 č. 14.

³⁾ Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁾ Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁾ Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

shromažďování velkého počtu osob (nákupní centra, sportovní haly a stadiony, střediska zimních sportů, letiště, metro, velké dopravní uzly, výstaviště, apod.), a které mohou být potenciálně ohroženy mimořádnými událostmi (např. požár, výbuch, zřícení budovy, únik nebezpečných látek, teroristický útok), budou na své náklady zajišťovat informační (místní) systémy, které lze připojit na infrastrukturu systému varování tak, aby bylo možné státem, obcí nebo velitelem zásahu informovat obyvatelstvo, které se dočasně zdržuje v objektu a jeho blízkosti v případě ohrožení mimořádnou událostí.

Bude vybudován obousměrný systém se sběrem informací o stavu koncových prvků a s možností měření vybraných fyzikálních veličin (např. výška hladiny vodního díla nebo vodního toku) v místech ohrožení obyvatelstva zvláštními povodněmi, ve vybraných lokalitách (zónách), kde hrozí únik nebezpečných škodlivin a u subjektů, které tyto látky skladují nebo vyrábějí a v jejichž okolí je velká hustota osídlení.

Pro zjištění, zda koncový prvek varování aktivační povel provedl, případně je v provozuschopném stavu, je nutné, aby byl pod trvalým dohledem (monitorováním). Monitorování představuje rozšíření systému o diagnostické informace - stav koncových prvků a o monitoring měřených veličin, které se přenášejí zpět na vyzovumovací centrum.

K předání tísňové informace obyvatelstvu bude umožněn vstup ze systému varování do hromadných sdělovacích prostředků (televize, kabelové televize, rozhlasu a dalších), informačních systémů (např. dopravních podniků), případně bude umožněno využití dalších systémů k přenosu informací v rádiových sítích (např. RDS-rádio data systém).

3.2 Oblast evakuace

Při přípravě evakuačních opatření reagovat na změněné podmínky s převládající samovolnou evakuací. Dále připravovat a zajišťovat přednostní evakuaci pro vybrané skupiny obyvatelstva do předem určených objektů. K tomu řešit systém registrace evakuovaných. Při evakuaci občanů ČR ze zahraničí se připravit na organizovanou evakuaci s předpokladem spolupráce na mezinárodní úrovni.

Evakuaci z míst předpokládané bojové činnosti a dalších zájmových prostorů Armády ČR plánovat až v případě příznaků aktuální hrozby válečného konfliktu (stav ohrožení státu) s využitím již připravených opatření. Samostatně bude řešeno dopravní a pořádkové zabezpečení ve vztahu k potřebám zajištění obrany státu.

3.3 Oblast ukrytí

K ukrytí při mimořádných událostech s rizikem kontaminace nebezpečnými látkami a účinky pronikavé radiace je občanům doporučováno využívat přirozené ochranné vlastnosti staveb s doporučením úprav zamezujících jejich proniknutí.

S využitím stálých úkrytů civilní ochrany⁶⁾, které byly vybudovány a jsou předurčeny k ochraně obyvatelstva před účinky zbraní hromadného ničení (vojenské ohrožení), nelze při mimořádných událostech a krizových situacích nevojenského charakteru počítat s ohledem na dobu potřebnou k jejich zpořádkování (zvláštní podmínky využití jsou stanoveny pro podzemní dopravní ochranné systémy) a nerovnoměrné rozmístění, a proto nebudou uváděny v havarijních plánech krajů⁷⁾ (část C. Druhy plánů konkrétních činností - ukrytí obyvatelstva). HZS krajů se při vyřazování stálých úkrytů z evidence budou dále řídit stanoveným metodickým postupem a v souladu se zákonem o IZS dále povedou evidenci a budou provádět kontrolu staveb civilní ochrany a staveb dotčených požadavky civilní ochrany.

Orgány obcí budou dále sehrávat rozhodující úlohu při organizování ukrytí obyvatelstva a budou tedy již v období mimo krizové stavy, ve spolupráci s HZS krajů, provádět vytipování objektů a prostorů (např. podzemní garáže, sklepy) vhod-

ných pro improvizované ukrytí obyvatelstva. Při realizaci nové výstavby, v rámci územního plánování a stavebního řízení, uplatňují HZS kraje, mimo jiné, i požadavky k zajištění ochrany obyvatelstva.

Při nárůstu hrozby válečného konfliktu by k ukrytí byly využity:

- funkční stálé tlakově odolné úkryty a ochranné systémy dopravních staveb, vyřazené stálé úkryty, vhodné pro zprovoznění k původnímu účelu (po doplnění chybějících technologií),
- vyřazené stálé úkryty nevhodné pro plné obnovení provozních režimů a další podzemní, suterénní a jiné části obytných domů, provozních a výrobních objektů, vytipované pro úpravu k improvizovanému ukrytí.

3.4. Oblast nouzového přežití

K zabezpečení nouzového přežití obyvatelstva, zejména evakuovaných osob, budou využívána především stacionární zařízení umožňující nouzové ubytování a stravování. Opatření nouzového přežití jsou řešena v havarijních plánech krajů. Mobilní kontejnerové soupravy pro nouzové přežití budou doplněny do stanoveného počtu 15 ks. V působnosti Ministerstva obrany jsou připraveny materiální základny humanitární pomoci (dále jen „MZHP“) pro 2 250 osob a u HZS ČR pro 750 osob. V rámci *Transformace resortu Ministerstva obrany*⁸⁾ budou realizovány navržené změny. MZHP u HZS ČR budou doplňovány novým materiálem a technikou a dále budou vytvářeny a doplňovány soupravy pro různé typy (druhy) mimořádných událostí (velké havárie v dopravě - dálnice, migrační vlny, povodně, vichřice, požáry, sucha). Skladovaný materiál bude cestou pravidelných revizí, údržby a obměny udržován v provozuschopném stavu. Je důležité, aby soupravy nebo jejich části byly připraveny i pro případný transport a použití pro občany ČR a EU v zahraničí.

Dále bude pozornost zaměřena zejména na oblast organizační, oblast analýzy, přípravy na novodobé typy mimořádných událostí a krizových situací (terorismus, výpadky el. energie, selhání komunikačních zdrojů, hromadná migrace), na oblast modernizace používaného materiálu a techniky, na nouzové zásobování vodou a potravinami. V plánech zastupitelských úřadů ČR bude nutné řešit i přípravu opatření pro nouzové přežití našich občanů aktuálně pobývajících v zahraničí.

3.5. Ochrana osob před kontaminací

K ochraně dýchacích cest, očí a povrchu těla před radioaktivní kontaminací a účinky nebezpečných chemických látek je občanům doporučováno používat prostředky improvizované ochrany. Je třeba pokračovat v nákupu nových prostředků pro dekontaminaci osob a techniky, vytvořit podmínky pro zřízení víceúčelových zařízení za účelem dekontaminace, vypracovat zásady a postupy při dekontaminaci většího počtu osob a doplnit moderní mobilní prostředky pro zabezpečení tohoto úkolu.

Hromadná dekontaminace oděvů je nereálná, převážně se bude uvažovat likvidace oděvů např. ve spalovnách, než jejich dekontaminace.

3.6 Oblast humanitární pomoci

Poskytování humanitární pomoci do zahraničí bude realizováno ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí, Správou státních hmotných rezerv (dále jen „SSHR“), případně nevládními humanitárními organizacemi. Humanitární pomoc do zahraničí bude poskytována formou materiální a finanční pomoci, vysíláním záchranných týmů nebo specialistů, nebo kombinací uvedených možností. Přínosem k zabezpečování úkolů v této oblasti bude plánované zřízení materiální základny humanitární pomoci, která bude začleněna do existující Základny logistiky MV-GR HZS ČR a připravované vybudování

⁶⁾ Ustanovení § 16 vyhlášky č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

⁷⁾ Příloha č. 1 k vyhlášce č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁾ Usnesení vlády ČR ze dne 22. října 2007 č. 1194.

odpovídající infrastruktury – nové logistické základny s odpovídajícím technologickým vybavením, které je však podmíněno zajištěním spolufinancování ze strukturálních fondů EU. Ve spolupráci s nevládními organizacemi je třeba vytvořit systém poskytování adresné a efektivní humanitární pomoci postiženému obyvatelstvu s využitím odpovídajícího informačního systému evidujícího nabídky, poptávky a jejich cílené aktuální využívání. Tuto problematiku bude potřebné řešit v rámci informačního systému pro podporu krizového řízení (dále jen „ISKR“).

3.7 Spolupráce s neziskovými organizacemi

Spolupráce bude zaměřena na přípravu k poskytování následné pomoci postiženému obyvatelstvu a pomoci občanům ČR a EU v zahraničí. Pro některé speciální a odborné činnosti budou zpracovány registry odborníků, kteří budou využiti při řešení následků mimořádných událostí a krizových situací. Dále budou vytvářeny podmínky pro realizaci psychosociální a náboženské pomoci postiženému obyvatelstvu. Ministerstvo vnitra bude nadále poskytovat dotace (granty) nevládním a dobrovolnickým organizacím na projekty k vytváření jejich druhořadové pomoci.

3.8 Monitorování radiační, chemické a biologické situace

Úkoly při zabezpečování zjišťování, předávání, vyhodnocování a využívání údajů o radiační, chemické a biologické situaci za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, při řešení krizových situací spojených s teroristickými útoky a pro řešení mimořádných událostí v zahraničí budou plněny v souladu s Harmonogramem CBRN⁹⁾, se stanovením odpovědnosti za plnění jednotlivých úkolů. Dále bude vedena databáze odborníků a prováděna jejich příprava.

Po vyhodnocení zkušebního provozu modernizovaných stacionárních hlásičů úrovně radiace řady DC-4 budou postupně zřízeny měřicí body v síti těchto hlásičů u HZS ČR.

3.9 Informování obyvatelstva

Informování bude organizováno s cílem zvýšení připravenosti obyvatelstva všech věkových skupin pro obranu, ochranu a zvládnutí krizových situací. Základním prvkem systému ochrany obyvatelstva musí být informovaný a sebezvědomý občan, který bude umět reagovat na přijímaná opatření, chránit sebe a poskytovat pomoc ostatním osobám.

Ve veřejnoprávních médiích je nutné vytvořit větší časový prostor k informování obyvatelstva o hrozících nebo vzniklých mimořádných událostech a jeho chování při jejich zvládnutí, ale i k preventivně výchovnému působení na obyvatelstvo.

Informovanost o mimořádných událostech a krizových situacích bude třeba řešit i vůči cizím státním příslušníkům, aktuálně pobývajícím na území ČR. Bude nutné také řešit informovanost občanů ČR pobývajících v zahraničí cestou zastupitelských úřadů.

Na základě získaných informací a praktických zkušeností se očekává adekvátní reakce občana při mimořádných událostech a krizových situacích.

4 Plánování a řešení opatření k ochraně obyvatelstva pro mimořádné události, nevojenské a vojenské krizové situace

4.1 Oblast plánování, přípravy a prevence

4.1.1 Civilní nouzové plánování

Od počátku existence NATO se projevovaly mezi členskými zeměmi snahy o spolupráci a vzájemnou pomoc také v nevojenské oblasti. Přestože tyto aktivity byly původně zaměřeny na civilní podporu vojenských operací, postupně se rozšiřovaly zejména na ochranu civilního obyvatelstva a pomoc při obnově společnosti po válečném konfliktu. Všechny tyto a násled-

ně další, se změnami bezpečnostního prostředí související aktivity, byly zahrnuty do systému civilního nouzového plánování (dále jen „CNP“) a vytvořily ucelenou oblast nevojenského plánování ochrany společností členských států NATO před následky mimořádných událostí a krizových situací.

Součástí bezpečnostního systému ČR se CNP stalo v období přípravy integrace státu do struktur NATO. Vlastní pojem byl převzat z anglické terminologie „Civil Emergency Planning“.

CNP v bezpečnostním systému ČR představuje především procesní nástroj k předcházení závažných mimořádných událostí a krizových situací a k zajištění připravenosti na jejich zvládnutí. Základní zaměření a působnost CNP se realizuje zejména v oblastech ochrany obyvatelstva, udržení přijatelné formy společenského a hospodářského života se schopností zajišťovat nezbytné civilní zdroje za krizových stavů, fungování kritické infrastruktury, bezpečnostního výzkumu, opatření proti použití zbraní hromadného ničení vůči civilnímu obyvatelstvu i vzdělávání odborníků a veřejnosti.

CNP bude na národní úrovni metodickým nástrojem k usměrňování havarijního a krizového plánování, kde zabezpečí soulad a bude zabránovat duplicitě s obranným plánováním.

Základní zaměření a působnost CNP se bude realizovat zejména v následujících oblastech:

- plnění úkolů ochrany obyvatelstva,
- nepřetržité fungování orgánů státní správy a orgánů územní samosprávy,
- přijatelná forma společenského a hospodářského života,
- fungování kritické (životně důležité) infrastruktury,
- spolupráce veřejného a soukromého sektoru,
- civilní zdroje nezbytné pro zajištění bezpečnosti,
- civilně vojenská spolupráce,
- civilní podpora činnosti ozbrojených sil a bezpečnostních zdrojů pro případ jejich použití, včetně koordinace požadavků na ozbrojené síly.

CNP jako procesní nástroj musí vést k zajištění připravenosti ministerstev a ostatních ústředních správních úřadů, orgánů samosprávy, právnických a podnikajících fyzických osob řešit jakékoliv mimořádné události a krizové situace (vojenské, vnitřně bezpečnostní i nevojenské) nebo se na jejich řešení podílet.

K dosažení civilní nouzové připravenosti je třeba v dalším období:

- stanovit opatření na odvrácení nebo zmírnění dopadů mimořádné události, technologických havárií, narušení kritické infrastruktury, narušení veřejného pořádku a bezpečnosti, narušení fungování veřejné správy, včetně dopadů na obyvatelstvo, opatření spojené s podporou činnosti vojsk nebo s válečným konfliktem,
- zpracovat scénáře možných situací,
- zpracovat odezvy na další možné situace (nové typové plány),
- řídit odezvy na vzniklé situace,
- připravit síly a prostředky.

4.1.2 Krizové řízení

Podle tzv. kompetenčního zákona¹⁰⁾ je Ministerstvo vnitra ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci, zejména pro krizové řízení, civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva a IZS.

Krizové řízení v ČR je kodifikováno zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů. Problematiku oblasti krizového řízení, včetně krizového a havarijního plánování, vymezuje řada dalších právních a prováděcích předpisů. Ministerstvo vnitra zabezpečuje koordinaci přípravy na krizové stavy a jejich řešení cestou sjednocování postupů ústředních správních úřadů, krajských a obecních úřadů, právnických a podnikajících fyzických osob, organizování instruktáží, školení a další přípravy k získání zvláštní odborné způsobilosti pracovníků orgánů krizového řízení, a provádění kontroly krizových plánů ministerstev a krizových plánů krajů.

⁹⁾ Usnesení vlády ČR ze dne 15. prosince 2004 č. 1276; usnesení vlády ČR ze dne 26. dubna 2006 č. 471.

¹⁰⁾ Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Plnění úkolů ve vazbě na návrh aktualizace optimalizace současného bezpečnostního systému ČR je třeba považovat v delším období za prioritní.

V rámci vytvářeného ISKŘ, jehož garantem je MV-GŘ HZS ČR, budou vytvořeny sofistikované nástroje k informačnímu zabezpečení úkolů v oblasti ochrany životů a zdraví obyvatel a majetkových hodnot na všech stupních krizového řízení.

4.1.3 Kritická infrastruktura

Zajištění bezpečnosti státu, fungování ekonomiky, to je výrobních i nevýrobních systémů a služeb, fungování veřejné správy a zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva je závislé na konkrétních infrastrukturách, které označujeme, vzhledem k jejich významu, jako kritické (životně důležité) infrastruktury. Jejich narušení má negativní dopad na několik úrovní - na národní úrovni ovlivňuje zajištění základních funkcí státu a na krajské a místní úrovni má vliv na zajištění základních funkcí území.

Poškození, narušení nebo zničení kritické infrastruktury může být způsobeno přírodními katastrofami a vlivem činnosti lidského faktoru, která se váže na selhání techniky a technologických postupů a na úmyslné akce zahrnující terorismus a organizovaný zločin, a to jak jednotlivců tak skupin.

Ochrana kritické infrastruktury je proces, který je zaměřen na takové zajištění fungování subjektů kritické infrastruktury a objektů, které vlastní nebo provozují, tak aby nedocházelo k jejich selhání při zohlednění všech možných rizik a hrozeb. Smyslem ochrany kritické infrastruktury musí být proto minimalizace dopadů výpadku činnosti těchto infrastruktur tak, aby narušení funkcí, činností nebo služeb bylo krátkodobé, málo četné, zvladatelné přinejmenším provizorním nebo alternativním způsobem a územně omezené tak, aby postihlo co nejmenší počet obyvatelstva.

V důsledku existence provázanosti národní kritické infrastruktury s obdobnými infrastrukturami v mezinárodním měřítku, jak v jednotlivých oblastech (sektorech, odvětvích) kritické infrastruktury, tak i z pohledu průřezových vzájemných vazeb mezi jednotlivými oblastmi (sektory, odvětvími), nelze vyloučit skutečnost, že narušení kritické infrastruktury jedné oblasti může ovlivnit další včetně mezinárodního dopadu. Jako nejčastější příklad lze uvést narušení dodávek elektřiny a plynu, nedostatek pohonných hmot nebo výpadky telekomunikačních sítí. Vzhledem k tomu, že převážná část kritických infrastruktur je vlastněna a provozována soukromými subjekty, je nutné v rámci její ochrany stanovit sdílení odpovědností veřejné správy a privátního sektoru a výměnu informací mezi veřejnou správou a dalšími relevantními organizacemi včetně mezinárodní spolupráce.

Cílem ochrany kritické infrastruktury je zabezpečit ochranu nejen strategických, ale především životních zájmů dotýkajících se životů a zdraví lidí, majetku, životního prostředí a existence lidské společnosti jako takové. Stát pro plnění své funkce musí za všech okolností a situací zabezpečit provozuschopnost základních prvků, vazeb a toků zabezpečujících chod státu a které jsou základem schopnosti státu udržet za každé situace jeho stabilitu a zabezpečit další rozvoj.

Prostředkem pro splnění výše uvedených funkcí a povinností s výhledem do budoucnosti je strategie, jejíž podstatou je dlouhodobý záměr činnosti k dosažení určitého cíle. Pro její vytvoření je nutné vzít v úvahu především komplexní charakter problematiky kritické infrastruktury a její ochrany, a to s ohledem na specifické vlastnosti jednotlivých oblastí (sektorů, odvětví) kritické infrastruktury a dále na vzájemné vazby mezi nimi. *Komplexní strategie České republiky k řešení problematiky ochrany kritické infrastruktury*¹¹⁾ by měla představovat konsensuální rámec pro zpracování dalších koncepčních materiálů, které by ji rozvrhly do konkrétních kroků a následných opatření. Jedním z těchto komplexních kroků by se stal *Národní program ochrany kritické infrastruktury*¹¹⁾ založený na zpracování dílčích strategií, koncepcí a analýz určených pro jednotlivé oblasti (sektory, odvětví) kritické

infrastruktury a z nich vycházejících stanovení konkrétních úkolů, jejich nositelů a termínů plnění.

4.1.4 Požární ochrana

V oblasti preventivní požární ochrany je ústředním orgánem státní správy Ministerstvo vnitra. Úkoly na tomto úseku zabezpečují na příslušných úrovních také HZS krajů a v přenesené působnosti orgány krajů a obcí. Organizace a řízení výkonu státní správy přísluší MV-GŘ HZS ČR. Základními právními předpisy pro tuto činnost jsou především zákon o požární ochraně¹¹⁾, zákon o IZS a prováděcí předpisy k nim. K této činnosti se rovněž vztahuje další legislativa z oblasti stavebního práva, prevence před závažnými haváriemi, způsobenými vybranými nebezpečnými látkami nebo přepravy nebezpečných látek.

V roce 2003 vydalo MV-GŘ HZS ČR *Koncepci požární prevence v České republice*, která řeší otázky řízení a výkonu státní správy na úseku požární prevence a spolupráci s dalšími orgány státní správy a územní samosprávy.

Součástí činnosti v oblasti preventivní požární ochrany jsou i opatření týkající se ochrany obyvatelstva, zejména tyto okruhy činnosti:

- posuzování dokumentace staveb veřejného charakteru (ubytovací zařízení, velkokapacitní multifunkční budovy, společenská, kulturní a sportovní zařízení, obchodní domy a nákupní střediska, podzemní stavby, zdravotnická zařízení, správní budovy a správní střediska, stavby civilní ochrany a stavby dotčené požadavky civilní ochrany) z hlediska ochrany obyvatelstva,
- schvalování posouzení požárního nebezpečí ve veřejných a průmyslových objektech,
- kontrolní činnost ve veřejných a průmyslových objektech,
- sjednocování postupů a koordinace územních správních úřadů při zabezpečování úkolů souvisejících s objekty určenými k ochraně obyvatelstva,
- posuzování bezpečnostní dokumentace, vyplývající ze zákona o prevenci závažných havárií, včetně součinnosti při stanovování zón havarijního plánování a zpracovávání vnějších havarijních plánů pro tyto zóny,
- preventivně výchovná činnost na úseku požární ochrany, včetně činnosti propagační a ediční,
- podíl na zabezpečení nezbytných změn stávajících a návrhů nových normativních předpisů, souvisejících se stavbou, rekonstrukcí a provozem veřejných budov a průmyslových objektů,
- analýza zjištěných příčin vzniku požárů ve veřejných a průmyslových objektech a přijímaná bezpečnostní opatření.

Na základě prováděné činnosti a v souvislosti se současnou situací budou v oblasti požární prevence řešeny následující základní úkoly:

- vydání vyhlášky o technických podmínkách požární ochrany staveb a její následné uvádění do praxe,
- součinnost na přípravě novel zákonů a prováděcích předpisů vztahujících se k požární ochraně a IZS,
- úpravy právních předpisů a norem, souvisejících s požární ochranou veřejných staveb,
- nepřetržitě plnění úkolů preventivně výchovné a propagační činnosti podle stanoveného zaměření,
- zabezpečování metodických, řídicích, součinnostních a koordinačních úkolů v souladu s koncepčními dokumenty na úseku požární prevence,
- plnění závěrů a navržených opatření z provedených analýz příčin vzniku požárů.

4.1.5 Ochrana zdraví osob

V souvislosti se zajišťováním bezpečnosti ČR je oprávněně očekávána připravenost zdravotnictví k poskytování zdravotní péče při událostech, které kromě jiných aspektů narušení bezpečnosti přinášejí situace s hromadným postižením osob na zdraví. Musí být vytvořen systém zajištění zdravotní péče o obyvatelstvo postižené na zdraví jakýmkoliv typem mimořádné události jako součást uceleného systému reakce státu

¹¹⁾ Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

k ochraně jeho zájmů. Zásadní význam v připravenosti zdravotnictví má posilování odolnosti společnosti před současnou nejvýraznější hrozbou – terorismem. Je povinností státu a celé veřejné správy zajistit záchranu života a zabránit vzniku těžké újmy na zdraví obyvatelstva při různých typech mimořádných událostí s akcentem na připravenost ke zvládnání následků teroristických útoků s použitím CBRN prostředků. Tato povinnost se dotýká i současné role zdravotnictví při zajištění bezpečnosti, a to od poskytování první pomoci až po zdravotní rehabilitační postížených osob, včetně péče o duševní zdraví.

Zajištění zdravotní péče v rámci ochrany obyvatelstva se dá rozdělit na dvě základní oblasti, a to na zajišťování ochrany veřejného zdraví¹²⁾ a na záchranu života občana podle zvláštního právního předpisu¹³⁾.

• 4.1.5.1 Ochrana veřejného zdraví

Priority orgánů ochrany veřejného zdraví (dále jen „orgány OVZ“) vycházejí ze současných poznatků a koncepce oboru hygieny a epidemiologie a zároveň zohledňují koncepci krizové připravenosti zdravotnictví ČR. Orgány OVZ svými postupy zabezpečují podporu a ochranu v oblasti veřejného zdraví, zamezují šíření infekčních chorob a dohlížejí na pracovní podmínky. Mezi priority orgánů OVZ patří:

- zřízení krizového operačního centra, resp. kontaktního bodu podle požadavků EC, ECDC, WHO a dalších orgánů. Agendu krizového operačního centra z pohledu orgánů OVZ budou tvořit především úkoly spojené se zajišťováním komunikace s ohlašovacími systémy EC a WHO (například RAS-BICHAT, EWRS, IHR, INFOSAN a další). Krizové operační centrum bude úzce spolupracovat s OPIS MV-GŘ HZS ČR, které zajistí trvalou dostupnost pro příjem a předávání zpráv;
- zajištění trvalé dostupnosti orgánů OVZ na regionální úrovni, tj. na úrovni krajských hygienických stanic k plnění úkolů složek IZS. Orgány OVZ (krajské hygienické stanice) jako ostatní složka IZS budou úzce spolupracovat s HZS krajů při řešení mimořádných událostí či zvládnání vysoce nebezpečných nálezů. K tomu Ministerstvo zdravotnictví zabezpečí závaznost vybraných typových činností složek IZS pro orgány OVZ;
- rozvíjení informačního systému „PANDEMIE“ a posilování schopnosti reakce ČR na zvládnání případné pandemie chřipky či výskyt jiné vysoce nebezpečné nákazy. Zabezpečení přípravy na ochranu obyvatelstva v případě vzniku pandemie chřipky bude zajištěno pravidelnou aktualizací pandemických plánů na národní i regionální úrovni a jejich prověřováním v rámci připravovaných cvičení;
- zajištění vzdělávání populace i odborníků z jiných oblastí v problematice ochrany veřejného zdraví a další rozvoj komunikace s veřejností a sdělovacími prostředky s cílem zvládnání výskytu infekčních onemocnění;
- analýza možných nových hrozeb a rizik v oblasti veřejného zdraví spojených s globálními změnami klimatu (např. výskyt nových, dříve v ČR vzácných infekcí, jako jsou malárie, hemoragické horečky, změna a rozšíření výskytu některých vektorových nálezů jako klišťová encefalitida, boreliosa), nebo řešení rizik spojených s možným nedostatkem pitné vody jako následku globálního oteplování;
- kontrola a dohled nad hygienickými podmínkami evakuovaného či ukrytého obyvatelstva, zajištění očkovacích látek pro případné epidemie a pandemii (např. žloutenka, chřipka), zabezpečení dovozu speciálních postříkacích prostředků (např. proti komárům při jejich přemnožení po povodních) a plnění dalších úkolů spojených s ochranou veřejného zdraví.

• 4.1.5.2 Záchrana života a zdraví

Při záchraně života a zdraví je důležitá schopnost jednotlivých prvků zdravotnického systému efektivně reagovat v rámci

interoperability celého systému při provádění záchranných a likvidačních prací a odstraňování následků mimořádné události na zdraví jednotlivých občanů i celých komunit. Do této oblasti bude třeba zahrnout i medicínské zajištění zdravotní péče a ochrany zdraví příslušníků a pracovníků složek integrovaného záchranného systému podílejících se na řešení události a odstraňování následků, a to včetně duševního zdraví. Při vzniku mimořádné události nebo krizové situace bude resort zdravotnictví řešit v rámci svých kompetencí zejména tyto úkoly:

- zajištění přednemocniční neodkladné péče zdravotnickou a leteckou záchranou službou. K zabezpečení tohoto úkolu bude vydán nový zákon o zdravotnické záchranné službě a zákon o letecké záchranné službě, v nichž budou taxativně stanoveny kompetence jednotlivých subjektů, podílejících se na zajištění zdravotnické záchranné služby a letecké záchranné služby v ČR a současně budou vymezena jejich práva a povinnosti. Tato péče musí být zajištěna i při hromadném postižení osob s velkým počtem zraněných;
- zajištění ambulantní péče, která je dělena na preventivní, akutní, dispenzární a screeningovou primární a specializovanou péči, kterou zabezpečují praktičtí lékaři a ambulantní specialisté. Do této části spadá např. péče o ukryté a evakuované obyvatelstvo, zajištění psychologické pomoci a krizové intervence, péče o pacienty v izolaci a karanténě;
- zajištění lůžkové péče pro postižené pacienty v lůžkových zdravotnických zařízeních různého typu i specializace, jako jsou fakultní nemocnice se spádovými traumacentry, urgentní příjmy v nemocnicích či speciální lůžka pro pacienty ozářené ionizujícím zářením. Součástí přípravy zdravotnických zařízení na mimořádné události je i péče o pacienty kontaminované nebezpečnými látkami. Tato zdravotnická zařízení musí být připravena na hromadný urgentní příjem zraněných a na poskytnutí odpovídající péče.

Při plnění uvedených úkolů nelze opomenout ani zajištění transfuzních přípravků a krevních derivátů, dodávek profylaktik a vakcín, dodávek léků, zdravotnického materiálu, osobních ochranných prostředků pro zdravotnický personál a pacienty, ale také poskytování zdravotnické humanitární pomoci – dodávky léků a zdravotnického materiálu, vybavení nemocnic, ambulancí, mobilních lůžkových bází, vyslání zdravotnického týmu do postižených oblastí, ale také zajištění zdravotní péče obyvatelstvu při krizové situaci vojenského charakteru.

■ 4.1.6 Veterinární ochrana před nebezpečnými nákazami zvířat a jejich přenosem

Za běžného stavu (v období mimo krizové stavy) budou mimořádné události veterinárního charakteru řešeny formou mimořádných veterinárních opatření a nikoliv jako zásahy složek IZS. Tomu odpovídá nastavení pohotovostních veterinárních plánů, které jsou součástí plánů konkrétních činností havarijních plánů krajů. Tyto operační plány vycházejí z typového plánu, zpracovaného na podporu řešení krizové situace typu „epizootie-hromadné nákazy zvířat“ a vzorového „Plánu mimořádných veterinárních opatření“.

Veterinární správy při zajišťování svých úkolů a opatření disponují vlastními silami a prostředky. Dále jsou ve státních hmotných rezervách uloženy prostředky pro likvidaci nakažených zvířat. Provádění samotných veterinárních opatření je závislé především na právnických a podnikajících fyzických osobách, působících v oboru (kafilérie, soukromí veterinární lékaři). Jejich využívání je legislativně dostatečně ošetřeno¹⁴⁾. V případech, kdy tyto síly a prostředky nebudou ke zvládnání situace postačovat (epidemie slintavky a kulhavky, výskyt BSE nebo ptačí chřipky), je nutné využít mechanismy, dokumentaci, síly a prostředky IZS.

¹²⁾ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁾ Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁾ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů.

4.1.7 Věda a výzkum

Organizace výzkumu a vývoje v oblasti ochrany obyvatelstva bude i nadále řešena prostřednictvím jednoho centrálního pracoviště v působnosti MV-GŘ HZS ČR, odpovědného za analytické, syntetické a koncepční práce v této oblasti, získávání informací o nové technice a nových technologiích ve světě, vlastní doplňkový a aplikační výzkum a transfer těchto poznatků do praxe. Tímto pracovištěm je Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč.

Výzkumně vývojová podpora zabezpečení realizace stanovených věcných cílů rozvoje ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 bude orientována, jako součást *Bezpečnostního výzkumu ČR*, zejména na problémové okruhy, zvýrazněné touto koncepcí.

Věcné priority výzkumně vývojové podpory činnosti spojených s řešením ochrany obyvatelstva při mimořádných událostech a krizových situacích vyžadují orientaci konkrétních prací v oblasti výzkumu a vývoje zejména na návrhy:

- souboru organizačních, řídicích, plánovacích, kontrolních, technických, technologických, koordinačních a dalších opatření,
- opatření pro optimalizaci a rozvoj specifických metod, laboratorních technik, diagnostických testů a metodik pro zvýšení úrovně relevantních prostředků a služeb zabezpečujících:
 - » ochranu obyvatelstva, majetku a životního prostředí při krizových situacích se zaměřením zejména na hodnocení radiační, chemické a biologické situace při použití CBRN látek,
 - » detekci, charakterizaci, identifikaci a stanovení bojových chemických, biologických a jiných nebezpečných látek s využitím přístrojové techniky jak laboratoří HZS ČR, tak univerzitních a výzkumných pracovišť,
 - » dekontaminaci osob a techniky po zásazích v kontaminovaných prostorech,
 - » varování, vyzoomění a tísňové informování obyvatelstva,
- zvýšení účinnosti civilní podpory činnosti ozbrojených sil a bezpečnostních sborů pro případy jejich použití a zvýšení účinnosti vojenské podpory na vyžádání při řešení negativních důsledků závažných mimořádných událostí a krizových situací nevojenského charakteru,
- souboru organizačních, řídicích, plánovacích, kontrolních, technických, technologických a dalších opatření pro řešení vybraných specifických problémů komunikace s obyvatelstvem,
- věcných záměrů opatření legislativního charakteru tak, aby byla v právním řádu vymezena problematika civilního nouzového plánování, jeho pracovní nástroje a systém součinnostních a koordinačních vazeb, dále aby optimalizované procesy civilního nouzového plánování umožnily plné využití civilních zdrojů v rámci vojenských opatření i při řešení následků mírových krizových situací.

Uvedené rozvojové směry a stanovené priority výzkumně vývojové podpory procesů ochrany obyvatelstva podmiňující zabezpečení a realizaci stanovených cílů jednotlivých segmentů věcné části Koncepce 2013/2020 budou uplatněny v rámci přípravy a realizace komplexně řešených výzkumných programů, projektů a záměrů Bezpečnostního výzkumu ČR.

V oblasti vědy a výzkumu je významná podpora NATO v rámci činnosti výboru „Vědu pro mír a bezpečnost“. Z finančních prostředků NATO jsou podporovány výzkumné projekty v oblasti environmentální bezpečnosti, CBRN látek, boje proti terorismu, řešení dopadů migrace obyvatelstva a informační bezpečnosti. Dále bude zajišťována podpora uspořádání odborných seminářů a stáží pro mladé pracovníky v oblasti vědy a výzkumu.

4.1.8 Hospodářská opatření pro krizové stavy

SSHR vykonává činnost s působností stanovenou zvláštním zákonem¹⁵⁾ a dále podle zákona č. 241/2000 Sb., o hospo-

dářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o HOPKS“).

V oblasti plánování je třeba dokončit realizaci dokumentu nazvaného *Plán vytváření civilních zdrojů k zajištění bezpečnosti České republiky na léta 2007–2008* a zajistit implementaci vytvořených civilních zdrojů do krizové dokumentace. Na základě podkladů dotčených ústředních správních úřadů zpracovat *Plán vytváření civilních zdrojů k zajištění bezpečnosti České republiky na léta 2009–2010*.

Zajistit vyšší součinnost při zpracování plánu nezbytných dodávek na úrovni ústředních správních úřadů a krajských úřadů. Důsledně dodržovat ustanovení § 10 zákona o HOPKS.

V oblasti posuzování tvorby pohotovostních zásob zvýšit jejich efektivnost a účelnost.

V oblasti hospodářské mobilizace klást důraz zejména na organizační opatření a plánování. Vytváření mobilizačních rezerv a úhradu uchování výrobních schopností považovat pouze za opatření, které lze přijmout výjimečně ve zvlášť zdůvodněných případech.

V oblasti přípravy na řešení krizových situací pokračovat v další přípravě a realizaci opatření, vyplývajících ze zákona o HOPKS a prováděcích předpisů k tomuto zákonu v podmínkách jednotlivých ústředních správních úřadů, včetně další realizace opatření v oblasti HOPKS, vyplývajících ze závěrů z vyhodnocení činnosti v době povodní v roce 2002 a v roce 2006.

Trvale udržovat v majetku státu zejména ty druhy materiálů, které jsou nezbytné pro řešení krizových situací, jejichž vznik je náhlý a neočekávaný. Tím naplňovat silící trend krizových orgánů EU a NATO, které po vyhodnocení reakcí na různé typy krizových situací doporučují udržovat určitou část těchto prostředků v majetku státu a mít je tak v kteroukoliv dobu k dispozici pro řešení krizových situací.

V oblasti ochrany obyvatelstva zajistit:

- pohotovostní prostředky na řešení krizových situací (mimořádných událostí),
- zásoby pro humanitární pomoc (nová skladba humanitárního balíčku),
- pořízování dalších prostředků v souladu s požadavky a specifikací MV-GŘ HZS ČR.

4.1.9 Mezinárodní spolupráce (EU, NATO, OSN)

V rámci EU je nadále reflektováno na vývoj spolupráce v rámci *Mechanismu Společenství v oblasti civilní ochrany*, který byl přepracován z hlediska zlepšení komplementarity s *Nástrojem pro financování civilní ochrany*. Využití Mechanismu Společenství bylo a i nadále bude testováno při mezinárodních cvičeních, kterých se ČR bude i nadále účastnit. Součástí Mechanismu Společenství je zavedení společného nouzového komunikačního a informačního systému civilní ochrany EU (projekt CECIS). MV-GŘ HZS ČR je zapojeno v provozu tohoto systému v podmínkách ČR. OPIS MV-GŘ HZS ČR funguje jako jednotný kontaktní bod pro Monitorovací a informační centrum Evropské Komise (dále jen „MIC“) jak v rámci Mechanismu, tak v systému koordinačních opatření EU pro mimořádné situace a krize. Česká jednotka USAR (Urban Search and Rescue Team) byla zařazena do databáze sil a prostředků EU a lze předpokládat rozšíření nahlášených sil a prostředků v této databázi. V EU je hlavní blízkou prioritou příprava na předsednictví ČR v Radě EU v 1. pololetí roku 2009 v pracovní skupině pro civilní ochranu (PROCIV E21). Priority ČR v této pracovní skupině jsou:

- *Evropský program na ochranu kritické infrastruktury*, který je již v současné době v této pracovní skupině řešen, ale nepředpokládá se, že by do konce roku 2008 získal návrh „Směrnice Rady o určování a označování evropské kritické infrastruktury a o posouzení potřeby zvýšit její ochranu“ svou konečnou podobu;
- zlepšení práce MIC a jeho spolupráce s ostatními mezinárodními organizacemi. MIC je jedním z rychlých varovných systémů Evropské komise, který podává informace o aktu-

¹⁵⁾ Zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, ve znění pozdějších předpisů.

álních mimořádných událostech ve světě a v případě žádosti koordinuje vysílání pomoci v oblasti civilní ochrany;

- vnitřní koordinace civilní ochrany v rámci EU;
- aktualizace *Manuálu nouzové a krizové koordinace EU*.

V oblasti spolupráce v rámci NATO bude nadále podporován vývoj v souvislosti s *Ministerskou směrnicí NATO*, a to hlavně v oblasti aktualizací *Akčního plánu civilní nouzové připravenosti*, ochrany kritické infrastruktury, schémat pojištění válečných rizik, spolupráce s partnerskými státy a ostatními mezinárodními organizacemi a civilně-vojenské spolupráce. Prostřednictvím vyslaného styčného důstojníka ČR v Euroatlantickém koordinačním středisku odezvy na krizové situace bude i nadále zajišťována koordinační vazba mezi ČR a NATO v operační oblasti. Ostatní úkoly na úseku civilní ochrany a ochrany obyvatelstva zajišťuje v NATO i v EU stálý delegát při NATO vyslaný MV-GR HZS ČR.

Výbor pro civilní ochranu (dále jen „CPC“), který se zabývá veškerými aspekty na podporu ochrany obyvatelstva, bude novelizovat koncepční dokument ohledně kritické infrastruktury a koordinovat postup řešení této problematiky v ostatních plánovacích výborech. CPC vypracuje nástroj pro ohodnocení rizik pro různé druhy ohrožení CBRN látkami k využití pro státy na dobrovolné bázi a ve spolupráci s Výborem pro plánování civilní komunikace (CCPC) rozšíří směrnice pro informování veřejnosti (Budapeštské směrnice) o technické aspekty krizové komunikace a varování veřejnosti.

Na základě dosavadního vývoje v oblasti zahraniční spolupráce lze předpokládat, že prioritou bude vedle spolupráce s mezinárodními organizacemi i spolupráce se sousedními zeměmi a dalšími vybranými zeměmi, jako např. s Finskem, Francií, Maďarskem a Slovinskem. Další významnou oblastí bude nadále regionální spolupráce v příhraničních oblastech a lze předpokládat, že četnost vzájemných aktivit, především společných cvičení, dále vzroste. Povede k tomu i snaha Evropské komise pořádání těchto cvičení finančně podporovat prostřednictvím různých programů, hlavně pomocí Nástroje pro financování civilní ochrany.

4.2 Řešení ochrany obyvatelstva v případě nevojenských krizových situací

4.2.1 Ochrana před povodněmi

Ochrana před povodněmi je ošetřena zvláštním zákonem¹⁶⁾ a prováděcími předpisy k tomuto zákonu. Vodní zákon stanovuje povodňovým orgánům povinnost zabezpečit řízení ochrany před povodněmi podle povodňových plánů včetně zabezpečení přípravy záchranných prací. Centrální řízení ochrany před povodněmi a výkon dozoru nad ním přísluší Ministerstvu životního prostředí s výjimkou řízení povodňových záchranných prací, které přísluší Ministerstvu vnitra.

Stávající systém byl definován *Strategií ochrany před povodněmi pro území České republiky*¹⁶⁾ (dále jen „Strategie“), kterou vláda schválila jako základní politický dokument v oblasti povodňové ochrany, který vycházel z právních předpisů, organizačních, technických a ekonomických hledisek, formuloval další možná nezbytná opatření a dále vytvořil rámec pro definování konkrétních programů prevence před povodněmi. Strategie současně definovala i rozsah práv a povinností subjektů v linii stát - orgány samosprávy - občanská a podnikatelská veřejnost. Jejím cílem bylo rovněž vytvořit základ pro rozhodování veřejné správy jak při výběru konkrétní realizace opatření pro ochranu před povodněmi, tak i pro usměrňování rozvoje území. V návaznosti na Strategii vzala vláda v roce 2000 na vědomí předložený materiál *Záměry tvorby programů prevence před povodněmi*, který definoval programy prevence před povodněmi v gesci jednotlivých odpovědných resortů. Tyto programy jsou v různých modifikacích realizovány doposud.

¹⁶⁾ Usnesení vlády ČR ze dne 19. dubna 2000 č. 382.

¹⁷⁾ Usnesení vlády ČR ze dne 23. května 2007 č. 562.

¹⁸⁾ Vyhláška č. 318/2002 Sb., o podrobnostech k zajištění havarijní připravenosti jaderných zařízení a pracovišť se zdroji ionizujícího záření a o požadavcích na obsah vnitřního havarijního plánu a havarijního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Problematicke ochrany před povodněmi je dlouhodobě věnována soustavná pozornost, která je promítnuta do koncepcí jednotlivých resortů, např. do *Koncepce vodohospodářské politiky na léta 2004-2010*, do dokumentu *Státní politika životního prostředí* (dále jen „SPŽP“) a především se stala součástí procesu plánování v oblasti vod. *Plán hlavních povodí České republiky*¹⁷⁾ již vláda schválila a 8 plánů oblastí povodí bude předloženo příslušným orgánům krajů ke schválení do konce roku 2009. Také v souvislosti s přijetím nové evropské *Směrnice o vyhodnocování a zvládnutí povodňových rizik* bude v roce 2008 připravována novela vodního zákona a předpokládá se zavedení čtvrtého stupně povodňové aktivity pro inicializaci vyhlášení krizového stavu při povodni velkého rozsahu.

V dalším období bude pozornost věnována důkladnému rozpracování opatření k ochraně obyvatelstva před povodněmi v havarijních plánech krajů, zejména nouzovému přežití postiženého obyvatelstva (evakuace, vytypování dostatečných kapacit pro nouzové ubytování a stravování, poskytování prostředků pro nouzové přežití, stejně tak, jako nezbytných služeb a spolupráce s neziskovými organizacemi v této oblasti) a prostředků pro zabezpečení a usnadnění návratu do postižených míst. Také je třeba pokračovat v pravidelném procvičování připravenosti orgánů krizového řízení k řešení ochrany před povodněmi.

4.2.2 Ochrana životního prostředí (environmentální bezpečnost) a vliv změn na ochranu obyvatelstva

Návrhy opatření na zmenšování hrozeb a snižování rizik jsou obsaženy v dokumentu SPŽP, v krizovém plánu Ministerstva životního prostředí a v příslušné legislativě. Přehled právních předpisů v oblasti životního prostředí relevantních pro oblast ochrany obyvatelstva je zahrnut v příloze krizového plánu Ministerstva životního prostředí a v příslušných typových plánech.

Jde zejména o následujících okruhy problémů v oblasti environmentální bezpečnosti:

- ohrožení složek životního prostředí v důsledku antropogenní činnosti:
 - » ochrana půdy, vody a ovzduší před znečištěním,
 - » chemická bezpečnost (zákon o chemických látkách a přípravcích, zákon o prevenci závažných havárií, zákon o integrované prevenci znečištění),
- ohrožení životního prostředí v důsledku živelních pohrom a katastrof:
 - » extrémní výkyvy počasí (extrémní sucho, horko, zima, záplavy, vichřice),
 - » změny klimatu (globální oteplování),
 - » ochrana přírody a krajiny,
 - » předpovědní, varovná a hlásná služba,
- ohrožení životního prostředí v důsledku poruch kritické infrastruktury:
 - » ochrana životního prostředí před důsledky poruch kritické infrastruktury.

Prioritou pro další období bude příprava koncepce environmentální bezpečnosti před působením zdrojů rizik antropogenního a přírodního původu, které by mohly způsobit rozsáhlé poškození životního prostředí (závažné havárie, poruchy kritické infrastruktury, živelní pohromy).

4.2.3 Ochrana před účinky havárií na jaderných zařízeních

Na území ČR se nacházejí dvě jaderné elektrárny (Jaderná elektrárna Dukovany, Jaderná elektrárna Temelín), které mají zpracován a schválen vnitřní havarijní plán¹⁸⁾ pro případ závažných technologických havárií. Zásahové postupy a zásahové instrukce pro případ vzniku mimořádné události prvního nebo

druhého stupně se procvičují minimálně jedenkrát ročně a pro případ vzniku mimořádné události třetího stupně minimálně jedenkrát za dva roky.

Krajský úřad, respektive HZS kraje, na jehož území se jaderná elektrárna nachází, zpracovává ve spolupráci s dotčenými obecními úřady obcí s rozšířenou působností vnější havarijní plán¹⁹⁾ pro zónu havarijního plánování, který se ověřuje minimálně jedenkrát za tři roky cvičením.

Držitel povolení (ČEZ, a.s.) se podílí na zajištění činnosti celostátní radiační monitorovací sítě²⁰⁾, vybavuje obyvatelstvo v zóně havarijního plánování prostředky ke snížení ozaření z vnitřní kontaminace radioaktivními látkami (antidoty), zajišťuje tiskovou a informační kampaň k přípravě obyvatelstva v zóně havarijního plánování na případy radiačních havárií, zabezpečuje účast svých odborníků na školení představitelů orgánů samosprávy v zóně havarijního plánování, zajišťuje souhrn technických a organizačních opatření zabezpečujících neprodlené předání informace o vzniku nebo podezření na vznik radiační havárie dotčeným orgánům a souhrn technických a organizačních opatření zabezpečujících včasné varování obyvatelstva při vzniku radiační havárie.

4.2.4 Ochrana před účinky závažných havárií v dopravě

Vládou schválená *Dopravní politika České republiky pro léta 2005–2013*²¹⁾ (dále jen „dopravní politika), která je základním strategickým dokumentem pro sektor dopravy, deklaruje, co stát a jeho exekutiva v oblasti dopravy musí provést na základě mezinárodních závazků, co chce udělat z pohledu společenských potřeb a může učinit s ohledem na finanční možnosti.

V současné době probíhá vyhodnocení účinnosti platné dopravní politiky, které bude předloženo vládě a na základě rozhodnutí vlády bude aktualizována, resp. zpracována nová dopravní politika. Navrhuje se specifikovat „cíle a kroky“ v oblasti ochrany obyvatelstva při přepravě nebezpečných věcí a před účinky závažných havárií v dopravě v nové dopravní politice ČR.

4.2.5 Ochrana před účinky závažných havárií způsobených nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky

Účinná ochrana životního prostředí musí být postavena na vědeckých poznatcích, ale tam, kde tyto poznatky chybí nebo jsou zatíženy vysokou nejistotou, musí být uplatněn princip předběžné opatrnosti. Principem předběžné opatrnosti se bude řídit také odhad schopnosti životního prostředí absorbovat znečištění.

Tam, kde není možno dostatečně přesně rizika kvantifikovat nebo vynutit v praxi jejich řízení snížení, bude nutné přijímat cílená opatření (jako například zákaz rizikových technologií, úplné vyloučení nebezpečných látek a nebo náhrada). Preventivní opatření, uplatnění zásady prevence, je účinnější a ekonomicky efektivnější než náprava škod v případě nevratně znečištěných složek životního prostředí, vyčerpaných zdrojů, narušených ekosystémů a poškození zdraví. Uplatnění zásady prevence má velký význam rovněž v případech živelních katastrof.

Koncepčně je ochrana před účinky závažných havárií způsobených nebezpečnými chemickými látkami nebo přípravky zakotvena v dokumentu SPŽP.

Tato oblast je právně upravena zvláštním zákonem⁴⁾, který zahrnuje zejména povinnosti provozovatelů zařízení, ve kterých jsou přítomny nebezpečné chemické látky a přípravky, při zajištění jejich bezpečnosti. Dále jsou stanoveny náležitosti

pro zpracování vnitřních a vnějších havarijních plánů a povinnosti provozovatelů a krajských úřadů v oblasti informování veřejnosti o žádoucím chování v případě vzniku závažné havárie.

Důležitým nástrojem k omezování průmyslových vlivů a rizik je integrovaná prevence. Jejím hlavním cílem je dosáhnout vyššího stupně ochrany životního prostředí jako celku před znečištěním z průmyslu. Do českého právního systému byl tento přístup implementován dalším zvláštním zákonem²²⁾ a prováděcími předpisy k němu.

Rovněž oblast chemické bezpečnosti je ošetřena samostatným zákonem²³⁾ a uplatňují se také přímo účinné právní předpisy (nařízení) Evropského společenství.

V rámci období vymezeného Konceptí 2013/2020, se předpokládá novelizovat předpisy vztahující se k problematice prevence závažných havárií, zejména ve vazbě na úpravu směrnice 96/82/ES tzv. SEVESO II. Tyto úpravy zpravidla reagují na zkušenosti získané při řešení konkrétních mimořádných událostí spojených s únikem nebezpečné chemické látky nebo přípravku.

4.2.6 Ochrana před terorismem a organizovaným zločinem

Komplexním dokumentem stanovujícím koncepci boje s terorismem v ČR je *Národní akční plán boje proti terorismu*, který ukládá konkrétní termínované úkoly jednotlivým orgánům a ve svém II. pilíři se zabývá ochranou obyvatelstva a kritické infrastruktury.

Základním dokumentem na úseku boje s organizovaným zločinem je *Koncepce boje s organizovaným zločinem*, která ukládá konkrétní termínované úkoly. Pro oblast trestné činnosti páchané na životním prostředí byla dále přijata specifická *Koncepce boje s kriminalitou páchanou na životním prostředí v působnosti rezortu vnitra*.

Boj s organizovaným zločinem je v kompetenci Policie ČR a dalších bezpečnostních složek, nejedná se tedy o činnost v rámci IZS. V případě, že by v souvislosti s pácháním organizovaného zločinu nastala mimořádná událost podle zákona o IZS a nastal prostor pro ochranu obyvatelstva, bylo by postupováno stejně, jako při jakékoliv jiné mimořádné události a není tedy zapotřebí nových postupů pro tyto situace.

4.2.7 Ochrana před negativními důsledky spojenými s migrací

Migrační politika státu vychází důsledně z platných právních předpisů souvisejících s touto problematikou.

ČR transponuje do „cizineckého a azylového“ práva veškeré směrnice Rady ES a zohledňuje celou řadu dalších právních předpisů ES. Z nejdůležitějších je třeba uvést nařízení Rady ES č. 343/2003 z 18. února 2003 stanovující kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním občanem třetí země v některém z členských států, tzv. Dublin II.

Koncepce migrační politiky do současné doby zpracována nebyla. ČR je vázána předpisy EU a současně se podílí na tvorbě migrační politiky v rámci unie (např. tzv. Haagský program). Vláda však přijala *Akční plán boje s nelegální migrací*²⁴⁾. O účinnosti přijatých opatření svědčí skutečnost, že počty zjištěných nelegálních migrantů se každoročně snižují. Jedním z důležitých momentů v boji proti nelegální migraci je i takzvaný systém včasného varování. Jde především o včasný přenos informací z oblasti ohniska vypuknutí krize vedoucí k migrační vlně. Ze strany Ministerstva zahraničních věcí je kladen důraz zejména na to, aby přenos informací týkajících

¹⁹⁾ Příloha č. 2 k vyhlášce č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁾ Vyhláška č. 319/2002 Sb., o funkci a organizaci celostátní radiační monitorovací sítě, ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁾ Usnesení vlády ČR ze dne 13. července 2005 č. 882.

²²⁾ Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

²³⁾ Zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a o chemických přípravcích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴⁾ Usnesení vlády ČR ze dne 19. dubna 2000 č. 382.

se nelegální migrace byl co nejoperativnější. Za tímto účelem se pokračuje ve zlepšování informačních toků mezi zastupitelskými úřady a ústředím, které spočívá jak v modernizaci informačních a spojovacích technologií, tak i v úpravě interních informačních toků dle momentální potřeby. Prohlubuje se rovněž spolupráce s ministerstvy zahraničních věcí členských států EU a zejména s jejich krizovými centry.

Za účelem efektivnějšího boje s nelegální migrací bylo na Ministerstvu vnitra zřízeno *Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci*²⁵⁾ (dále jen „analytické centrum“). Nad jeho činností bude mít dohled koordinační orgán složený z náměstků ministrů dotčených ministerstev (Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo financí, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo dopravy a Ministerstvo průmyslu a obchodu). Na jedné straně bude tento orgán zajišťovat implementaci koncepčních opatření doporučených analytickým centrem a současně může analytickému centru ukládat konkrétní úkoly vyplývající z aktuálních potřeb. Koordinační orgán zajistí maximální efektivitu činnosti všech orgánů zapojených do ochrany hranic včetně vzájemné spolupráce a výměny informací na nejvyšší úrovni řízení.

ČR usiluje o sjednání readmisních smluv. Ministerstvo vnitra věnuje jejich sjednávání stálou pozornost, neboť jsou jedním z předpokladů úspěšného boje s nelegální migrací. Readmisní smlouvy stanoví pravidla pro předávání/přebírání osob, zejména pokud jde o lhůty a důkazní prostředky, kterými se státní občanství států smluvních stran dokazuje. Kromě toho readmisní smlouvy řeší i podmínky vracení občanů třetích států (tj. osob, které nejsou státními občany smluvních stran), kteří na území smluvního státu vstoupili neoprávněně z území druhého smluvního státu. V případě vlastních občanů a smluvně určeného okruhu občanů třetích států se readmisní smlouvy vztahují i na případy, kdy tyto osoby vstoupily oprávněně na území druhého smluvního státu, avšak přestaly splňovat pobytové podmínky (zanikla platnost oprávnění k pobytu). Většina readmisních smluv pak řeší i otázky policejních průvůzů. Cílem readmisních smluv je tedy zjednodušení a urychlení procesu ověřování totožnosti osob, popř. podmínek pro předání občanů třetích států a jejich následně předávání.

ČR vyvíjí aktivity dvěma směry. Jednak nadále usiluje o sjednání dvoustranných readmisních smluv, jednak se spolupodílí na práci Komise EU při sjednávání readmisních dohod s vybranými třetími státy. Neditnou součástí je i politika návratů nelegálních migrantů do zemí jejich původu, která představuje jak pro ČR, tak pro EU jeden z prvořadých zájmů. Řešení problematiky nelegální migrace a vracení nelegálních migrantů je vždy jedním z bodů, které si předsednické země EU zařazují do svých programů.

ČR je otevřena všem cizincům, kteří chtějí na jejím území pobývat legálně a bude přijímat veškerá možná opatření k zamezení nelegální, resp. nekontrolovatelné imigrace.

ČR se dlouhodobě potýká se stárnutím obyvatelstva, což je zapříčiněno zejména velmi nízkou natalitou, ale zejména ze strany mladé generace často využívanou možností práce v jiných státech EU. Proto je nezbytně nutné tento deficit „nahradit“ jiným způsobem, např. legální imigrací cizinců do ČR. Vláda proto přijala *Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců*²⁶⁾, které jsou základním dokumentem pro budování moderní a cílené *Koncepce migrační politiky ČR*. V zásadě č. 4 je zcela jednoznačně uvedeno, že migrační politika státu neklade překážky legální migraci a podporuje imigraci (pokud nepřesáhne únosnou míru), která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná vzhledem k poklesu aktivně činného obyvatelstva.

S ohledem na vstup ČR do EU a následně i začlenění do schengenského prostoru se dá očekávat, že počty legálně pobývajících cizinců (zejména pak s povolením k trvalému či dlouhodobému pobytu) nadále porostou. Odhadovat však početný vývoj je velmi nesnadné. Pokud by současný trend

trval i nadále, je možno se důvodně domnívat, že v letech 2013, resp. 2020 jich bude na našem území legálně pobývat více jak půl miliónu.

S ohledem na postupné odbourávání překážek volného pohybu osob a věcí mezi jednotlivými členskými státy EU, které tkví v samotné podstatě evropské integrace, se zvyšují i bezpečnostní rizika, kterým je nutné čelit nikoliv separátními kroky individuálních členských států, ale efektivní mezinárodní spoluprací v oblasti azylové a migrační politiky, ochrany hranic, boje proti mezinárodní trestné činnosti a terorismu, civilní ochrany atd.

Pro případ krizové situace typu „migrační vlna velkého rozsahu“ byl zpracován typový plán, který popisuje tuto krizovou situaci, uvádí její příčiny, přijímá opatření, řeší její následky a stanovuje odpovědnost za její řešení. Tento plán se neustále pravidelně upravuje, jsou oslovováni hejtmani jednotlivých krajů s žádostmi o spolupráci při vytipování možných ubytovacích kapacit, zajištění stravování, lékařské péče či školní docházky. Řada úkolů spadá zejména do působnosti Ministerstva vnitra a Policie ČR, např. evidence cizinců, lustrace v bezpečnostních evidencích, spolupráce se zpravodajskými službami, zajištění přepravy imigrantů do přijímacích středisek, jejich ostraha, zajištění karantény, prvotní lékařské prohlídky, stravování atd. V řadě případů pak ve spolupráci s Armádou ČR, a to na základě nařízení vlády o povolání vojáků Armády ČR k plnění úkolů Policie ČR (vláda svým nařízením stanovuje na kalendářní rok).

Opatření ochrany obyvatelstva, včetně cizích státních příslušníků aktuálně pobývajících na území ČR, před negativními důsledky spojenými se zvýšenou (nekontrolovanou) imigrací budou zaměřena:

- na přípravu sil a prostředků pro všestranné zabezpečení nouzového přežití přílivu nelegálních migrantů,
- na opatření ochrany veřejného zdraví k eliminaci transferu nakažlivých chorob, hrozbí již známých chorob, nových a starých infekčních nemocí, rychlého šíření epidemií vlivem nárůstu letecké dopravy,
- k eliminaci zátěže pro sociální systém, společenských konfliktů s nelegálními imigranty, dopadu na kritickou infrastrukturu nebo její jednotlivé prvky a činnosti členů z řad imigrantů získaných teroristickými organizacemi nebo organizovaným zločinem působícím v zemích EU.

Všichni cizinci budou muset být v případě nebezpečí zabezpečeni i chráněni stejně jako občané ČR. Zvýšené nároky si vyžádá zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti (možnost kulturních, náboženských nebo etnických střetů, projevy nesnášenlivosti a netolerance), navýšení zdravotnických kapacit a léčiv (např. dostatečné zásoby vakcín a léků nebo připravenost mikrobiologických laboratoří, včetně mobilních, ochrana příslušníků záchranných a bezpečnostních složek) a poskytování potřebných informací (jazykové bariéry, nedůvěra, jiný způsob komunikace ve vyspělém a rozvojovém světě). Bude třeba se také připravit na mezinárodní dopady, např. negativní reakce dalších států při nekontrolovatelné (tranzitní) emigraci z ČR.

4.2.8 Ochrana občanů a majetku České republiky při mimořádných událostech v zahraničí

Nutnost definovat vztahy diplomatické a konzulární ochrany s ostatními oblastmi pomoci občanům (civilní ochrana, pomoc v krizích, humanitární pomoc) byla hlavní myšlenkou zprávy, kterou 9. května 2006 předložil Michel Barnier Evropské jednotce civilní ochrany.

Konzulární pomoc je poskytována konzulární službou zastupitelských úřadů průběžně a je rutinně zvládána prostřednictvím konzulární služby příslušného zastupitelského úřadu a nebezpečí z prodlení zde nehrozí.

Ministerstvo zahraničních věcí rozpracovalo principy a zkušenosti konzulární služby na oblast přípravy a provádění pomoci občanům ČR při mimořádných událostech v zahraničí, kte-

²⁵⁾ Usnesení vlády ČR ze dne 22. srpna 2007 č. 933.

²⁶⁾ Usnesení vlády ČR ze dne 13. ledna 2003 č. 55.

ré mají rozsáhlý dopad na občany ČR. V některých případech nelze ani vyloučit i vyrazení konzulárního úseku zastupitelského úřadu z činnosti (destrukci zastupitelského úřadu) a nastává tak nutnost jeho rychlého nahrazení z jiného zastupitelského úřadu, případně zastupitelského úřadu členského státu EU nebo vysláním konzulárního týmu z ČR (ve státech EU tzv. Rapid Deployment Team).

Zvládnutí pomoci státu při dopadu mimořádné události velkého rozsahu na občany ČR v zahraničí přesahuje rámec samostatné činnosti Ministerstva zahraničních věcí a vyžaduje důkladnou a koordinovanou přípravu organizační, personální, materiální a finanční na spolupracujících ministerstvech a jiných správních úřadech. K této přípravě je třeba zcela nové právní zajištění srovnatelné s právním postavením orgánů státní správy a samosprávy pro řešení mimořádných událostí a krizových situací v ČR. Ministerstvo zahraničních věcí vyvíjí velké úsilí o zapracování návrhů na novou právní úpravu do připravované novelizace zákonů.

Ochrana majetku se týká pouze majetku státu za mimořádných událostí. Jedná se o ochranu právní a o ochranu objektů s použitím technických i personálních opatření. Majetek ČR v zahraničí, který je zejména v péči Ministerstva zahraničních věcí, je chráněn podle stávající zákonné úpravy na náklady rozpočtu ministerstva. Při vzniku mimořádné události v zahraničí, která může zvýšenou měrou ohrozit majetek ČR v zahraničí, je zapotřebí tuto základní ochranu po nezbytnou dobu zvýšit, a to jak opatřeními technickými, tak i personálními.

Zvýšení ochranných opatření musí být provedeno rychle bez administrativních průtahů a musí opět vycházet z koordinované přípravy spolupracujících ministerstev a jiných správních úřadů. K této přípravě a následné realizaci ochrany majetku je potřebné vytvořit odpovídající právní zajištění.

4.3 Řešení ochrany obyvatelstva v případě stavu ohrožení státu a válečného stavu

Opatření spojená s přípravami pro období stavu ohrožení státu a válečného stavu budou plánována a zabezpečena v souladu se zpracovaným a vládou schváleným *Plánem obrany České republiky*²⁷⁾ (dále jen „plán obrany“). Při tvorbě plánu obrany byla uplatněna ustanovení stávajících právních norem z oblasti bezpečnosti ČR, zajišťování obrany ČR, krizového řízení a principy obranné politiky obsažené ve strategických dokumentech přijatých vládou ČR²⁸⁾.

Plán obrany představuje realizaci uvedených norem a principů v krizových situacích, určuje základní směry přípravy a použití potřebných zdrojů státu pro obranu za stavu ohrožení státu a válečného stavu. Jednotlivá opatření pro řešení ochrany obyvatelstva uvedená v plánu obrany je nutné zahrnout jednotlivými zpracovateli do připravovaných *dílčích plánů obrany*²⁹⁾, včetně aktualizace již zpracovaných dokumentů.

5 Připravenost sil a prostředků

Akceschopnost IZS je závislá na kvalitě koordinační práce HZS ČR ve vztahu k dalším složkám IZS a na akceschopnosti jednotlivých složek IZS, která zahrnuje personál těchto složek s jeho odbornou úrovní a vybavením pro záchranné a likvidační práce.

Z pohledu koordinace složek IZS bude rozvíjena oblast tvorby a procvičování modelových postupů složek IZS v dokumentech nazývaných *typové činnosti složek IZS při společném zásahu*, které bude nadále vydávat MV–GR HZS ČR. Jednotlivé typové postupy jsou nejlépe ověřeným zdrojem pro odbornou přípravu personálu složek IZS na centrální, krajské i obecní úrovni.

Pro oblast samotného řízení společných zásahů se bude postupně budovat přijatelná informační podpora velitele zásahu se zaměřením na řízení velkých a složitých zásahů ve vazbě

na moderní informační metody, např. geografický informační systém. Ty by měly ulehčit rozhodování velitele zásahu. Současně bude dán důraz na přípravu krizových štábů i štábů velitele zásahu.

Bude nutné se také zaměřit na řadu neformálních způsobů spolupráce zejména základních složek IZS vytvořením a procvičováním typových činností a prováděním pravidelných porad. U ostatních složek IZS, především z řad sdružení občanů, bude třeba provádět cílenou dotační politiku zaměřenou na spolupráci v IZS a na využitelnost a nasazení zdrojů těchto občanských sdružení.

Významným prvkem pro rozvoj připravenosti IZS bude připravované vybudování tzv. *Národního výzkumného a vzdělávacího centra* (souvisí s oblastí 4.1.7 Věda a výzkum), jehož cílem je také zásadní kvalitativní posun při realizaci systému vzdělávání a vybudování odpovídající infrastruktury pro jednotný a efektivní výcvik složek IZS. Realizace záměru je však podmíněna zajištěním spolufinancování ze strukturálních fondů EU.

Součástí budování IZS je výstavba a provozování informačního systému HZS ČR. Jeho cílem bude poskytnout nezbytnou informační a komunikační podporu všem složkám HZS ČR a spolupracujícím základním a vybraným ostatním složkám IZS. V komplexním pojetí informačních systémů veřejné správy bude tato činnost zastřešena ISKŘ.

Pozornost bude třeba i nadále věnovat personálu složek IZS, který je složen z dobrovolníků. Zde panuje i bude panovat, stejně jako v jiných zemích, určité napětí z pohledu možnosti, ale i četnosti uvolňování zaměstnanců k činnosti v dobrovolnických organizacích. Je jasné, že postavení podnikatele na trhu může být diskvalifikováno tím, že zaměstnává občany, kteří mohou odejít z pracovního procesu v případě vzniku mimořádné události do dobrovolnických složek IZS. Řešením není pozitivní diskriminace těchto zaměstnanců na pracovním trhu úpravou pracovních právních vztahů, protože to by mohlo vyústit ve snahu uvedených zaměstnanců nezaměstnávat a zhoršilo by to jejich postavení na trhu práce. Řešením je možnost daňových odpisů zaměstnavatelů za ztráty způsobené odchodem zaměstnanců k provádění záchranných nebo likvidačních prací v dobrovolnické složce IZS a také především citlivé povolávání uvedených složek IZS v případě mimořádných událostí a to především jako složky doplňkové (druhosledové) na podporu činnosti složek základních.

5.1 Jednotky požární ochrany a zařízení civilní ochrany

Zabezpečování úkolů na úseku ochrany obyvatelstva, které je nutné plnit zejména v rámci obce, správního obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo kraje při vzniku mimořádné události a následně doplnit činnosti základních složek IZS při zajišťování úkolů záchranných a likvidačních prací, je cílem jednotek požární ochrany, zařízení CO a odřadů vytvářených k plnění úkolů a opatření ochrany obyvatelstva. K jednotkám požární ochrany a do odřadů mohou být zařazováni členové občanských sdružení nebo další osoby poskytující osobní a věcnou pomoc. Z materiálových zdrojů musejí být pro úkoly ochrany obyvatelstva využity také objekty a zařízení zřizovaná obcemi a kraji (školy, kulturní domy, sportovní stadiony apod.), a to s jejich personálem posíleným o předurčené jednotky SDH obcí, plnící specifické úkoly ochrany obyvatelstva.

Pro činnosti jednotek požární ochrany, zařízení CO a vytvářených odřadů k zabezpečení plnění úkolů ochrany obyvatelstva na daném teritoriu bude určující zejména havarijní plán kraje a plošné rozmístění jednotek požární ochrany kraje a z toho vyplývající:

- zdroje možných rizik vzniku mimořádné události a stupně nebezpečí katastrálních území obcí podle plošného pokrytí území kraje jednotkami požární ochrany,

²⁷⁾ Úsnesení vlády ČR ze dne 13. srpna 2007 č. 882.

²⁸⁾ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů; novelizovaná Bezpečnostní strategie České republiky, schválená usnesením vlády č. 1254/2003; Vojenská strategie České republiky, schválená usnesením vlády č. 578/2004.

²⁹⁾ Nařízení vlády č. 51/2004 Sb., o plánování obrany státu.

- rozsah a obsah úkolů k zabezpečení ochrany obyvatelstva vyplývající z havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu,
- seznam jednotek požární ochrany zabezpečujících plošné pokrytí, jejich dislokace a předurčení podle základní tabulky plošného pokrytí pro jednotlivá katastrální území obcí, množství a druh věcných prostředků využitelných pro plnění úkolů ochrany obyvatelstva.

5.2 Síly a prostředky za válečného stavu

Základním postulátem je, že ochranu obyvatelstva za válečného stavu musí zabezpečovat složky, které tuto činnost provádějí v době mimo vojenského ohrožení. Je nutné zabezpečit, aby si složky IZS v období válečného stavu zachovaly svůj personál a vybavení (síly a prostředky). Pro období válečného stavu bude třeba vytvořit uspokojivý systém tak, aby personál zejména základních složek IZS byl posílen o předurčené síly z řad stávajících dobrovolníků. V případě HZS ČR by to měl být zejména personál jednotek SDH vybraných obcí (kategorie JPO II a JPO III), který by se měl začlenit do jednotek HZS krajů. K tomuto záměru je třeba přizpůsobit systémy hospodářské mobilizace a branné povinnosti občanů.

Pro případy vojenských krizových situací (plánování obrany státu) obec zvýší počet předurčených osob pro plnění úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva v souladu s krizovým plánem kraje a dílčím plánem obrany a zajistí zproštění předurčených osob z povinnosti vykonat mimořádnou vojenskou službu podle zvláštního právního předpisu³⁰⁾.

V ostatních složkách IZS sehrávají svou úlohu rovněž záchranné prapory Armády ČR. V rámci realizace *Transformace rezortu Ministerstva obrany*⁸⁾ dojde ke změnám ve vyčleňování sil a prostředků Armády ČR pro IZS. Tyto úkoly budou přehodnoceny a v návaznosti na to bude upravena dokumentace IZS a aktualizovány krizové plány krajů, havarijní plány krajů a vnější havarijní plány pro zóny havarijního plánování jaderných elektrárn a objektů a zařízení s nebezpečnými chemickými látkami.

5.3 Operační řízení

Podle současného vývoje je vytvořen v oblasti operačního řízení předpoklad, že cílovým stavem bude existence jednoho celostátního operačního a informačního střediska (*OPIS MV-GŘ HZS ČR*), 14 krajských a stanovený počet tzv. sektorových operačních a informačních středisek.

V rámci dalšího rozvoje v této oblasti se předpokládá vybudování jednotné informační technologické platformy operačního řízení pro všechny základní složky IZS. Realizace záměru je však podmíněna zajištěním spolufinancování ze strukturálních fondů EÚ.

Vybudování informačního systému operačních středisek bude řešeno tak, aby byl zajištěn provoz informačních a komunikačních sítí a služeb IZS a aby byla zajištěna nepřetržitá obslu-

ha telefonní linky jednotného evropského čísla tísňového volání (112) a srovnatelná dostupnost ze všech míst ČR. HZS ČR bude zabezpečovat provoz 14 telefonních center tísňového volání 112 na krajských operačních a informačních střediscích u HZS krajů a HZS hl. města Prahy.

6 Materiální a finanční zabezpečení

Nevojenská ohrožení a vzrůstající rozsah jejich možných dopadů vyžaduje adekvátní navýšení finančních prostředků na ochranu obyvatelstva.

Výdaje na ochranu obyvatelstva jsou součástí výdajů státního rozpočtu, rozpočtů rezortů, ostatních ústředních správních úřadů, územních samosprávných celků a výdajů právnických osob a podnikajících fyzických osob. Z rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra budou hrazeny výdaje na výstavbu, modernizaci a provozování infrastruktury jednotného systému varování a vyrozumění a jeho propojování s hromadnými informačními prostředky, výstavbu a provoz ISKŘ, vybavování HZS ČR speciální technikou a přístroji pro zabezpečení záchranných a likvidačních prací, vytváření zásob pro nouzové přežití obyvatelstva postiženého mimořádnou událostí, přípravu obyvatelstva, dotace obcím, právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám na výstavbu koncových prvků jednotného systému varování a vyrozumění, granty občanským sdružením, náhrady výdajů vynakládaných právníky osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva (zřizovatelům zařízení CO³¹⁾) a na zajištění provozu infrastruktury HZS ČR ve vztahu k úkolům ochrany obyvatelstva.

7 Závěr

Ústředním správním úřadem ve věcech ochrany obyvatelstva je Ministerstvo vnitra a garantem za přípravu a plnění základních opatření v oblasti ochrany obyvatelstva je HZS ČR.

V této koncepci je opět zvýrazněna potřeba informovanosti a vzdělání v oblasti ochrany obyvatelstva, posílení a materiálního zabezpečení složek IZS, odpovědnost ministerstev, ústředních správních úřadů, obcí, právnických a fyzických osob za ochranu obyvatelstva.

Na základě vyhodnocení předchozí koncepce ochrany obyvatelstva lze konstatovat, že systém ochrany obyvatelstva je funkční. V dalším období budou připravována opatření legislativní i nelegislativní povahy, obsažená zejména v *Návruhu optimalizace současného bezpečnostního systému ČR*³²⁾. Jedním z limitujících faktorů dalšího zvyšování úrovně připravenosti opatření k ochraně obyvatelstva zejména v oblasti materiálního zabezpečení je výše rozpočtovaných finančních prostředků.

Postup, odpovědnost a termíny plnění úkolů stanovených pro zvýšení připravenosti opatření k ochraně obyvatelstva jsou uvedeny v „Harmonogramu realizace opatření ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020“.

³⁰⁾ Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³¹⁾ Ustanovení § 8 nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníky osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva, ve znění pozdějších předpisů.

³²⁾ Usnesení vlády ČR ze dne 21. září 2005 č. 1214; usnesení vlády ČR ze dne 9. ledna 2008 č. 7.

Harmonogram realizace opatření ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020

1. V návaznosti na stavební zákon stanovit základní technické požadavky na stavby civilní ochrany a stavby dotčené požadavky civilní ochrany.
Odpovídá: ministr vnitra
Součinnost: Ministerstvo pro místní rozvoj
Termín: 2009
2. Vytvořit legislativní podmínky pro HZS krajů k účinnějšímu prosazování požadavků ochrany obyvatelstva již ve fázi územního a stavebního řízení.
Odpovídá: ministr vnitra
Součinnost: Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zdravotnictví
Termín: 2009
3. Realizovat v plném rozsahu opatření k delimitaci a předání 157. záchranného praporu Hlučín Hasičskému záchrannému sboru ČR.
Odpovídá: ministryně obrany
Součinnost: Ministerstvo vnitra
Termín: 2008
4. Analyzovat možnosti a stanovit základní požadavky na projektování staveb, ve kterých dochází ke shromažďování velkého počtu osob a které mohou být potenciálně ohroženy mimořádnými událostmi vyplývajícími z bezpečnostních hrozeb a rizik.
Odpovídá: ministr pro místní rozvoj
Součinnost: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zdravotnictví
Termín: 2010
5. Aktualizovat opatření ochrany obyvatelstva a další opatření související s ochranou života, zdraví, majetku a životního prostředí, zapracovaná do typových plánů pro řešení krizových situací.
Odpovídá: ministr vnitra
Součinnost: ministerstva a ústřední správní úřady – zpracovatelé typových plánů
Termín: 2010
6. Zpřístupnit povodňový informační systém veřejnosti (digitální povodňový plán, atlas záplavových území).
Odpovídá: ministr životního prostředí
Součinnost: Ministerstvo vnitra
Termín: 2010
7. Připravit koncepci environmentální bezpečnosti před působením zdrojů rizik antropogenního a přírodního původu, které by mohly způsobit rozsáhlé poškození životního prostředí (závažné havárie, poruchy kritické infrastruktury, živelní pohromy).
Odpovídá: ministr životního prostředí
Součinnost: Ministerstvo vnitra
Termín: 2010
8. Vytvořit Program výchovy a vzdělávání obyvatelstva k jeho bezpečnosti a ochraně při mimořádných událostech a krizových situacích.
Odpovídá: ministr vnitra
Součinnost: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo dopravy
Termín: 2010
9. Na základě výsledků pilotního projektu navrhnout začlenění tematiky „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ do studijních programů pedagogických fakult.
Odpovídá: ministr vnitra
Součinnost: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo dopravy
Termín: 2010
10. Průběžně sledovat a koordinovat vývoj a plnění úkolů u zainteresovaných ministerstev v oblasti ochrany obyvatelstva v případě nevojenských krizových situací a vyhodnotit plnění Harmonogramu realizace opatření ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020.
Odpovídá: ministr vnitra
Součinnost: ministerstva a ostatní správní úřady
Termín: 2010
11. Dokončit kontrolu funkčnosti majetku zaúčtovaného podle opatření Ministerstva financí č.j. 221/84067/2001 a provádět vytřídění a likvidaci nefunkčního materiálu.
Odpovídá: ministr vnitra
Termín: 2012

12. Stanovit a realizovat zásady pro modernizaci a výstavbu systému varování a informování obyvatelstva, vyrozumění orgánů krizového řízení a složek IZS v ČR a přerozdělení odpovědnosti za jednotlivé části tohoto systému, zvláště za infrastrukturu a za koncové prvky varování, včetně finančního podílu.
*Odpovídá: ministr vnitra
Termín: 2013*
13. Zabezpečit realizaci ministerských směrnic pro civilní nouzové plánování Severoatlantické aliance na příslušná období v oblasti ochrany obyvatelstva České republiky.
*Odpovídá ministr vnitra
Součinnost: dotčená ministerstva a ostatní ústřední správní úřady
Termín: podle platnosti směrnic*
14. Zapojit se do projektů spojených s ochranou obyvatelstva a zajišťovat finanční prostředky z fondů Evropské unie k jejich realizaci.
*Odpovídá: ministr vnitra
Součinnost: Ministerstvo zdravotnictví, dotčené ostatní ústřední správní úřady a kraje
Termín: 2013*
15. Vytvořit podmínky pro zřizování víceúčelových zařízení za účelem dekontaminace, vypracovat zásady a postupy při dekontaminaci většího počtu osob a pro dekontaminaci zraněných a doplnit moderní mobilní prostředky pro zabezpečení tohoto úkolu.
*Odpovídá: ministr vnitra
Součinnost: Ministerstvo zdravotnictví
Termín: 2013*
16. Stanovit postupy pro distribuci vytvořených zásob nouzového přežití fyzickým osobám v postižených oblastech.
*Odpovídá: ministr vnitra
Součinnost: Ministerstvo zdravotnictví
Termín: 2013*
17. Zajistit věcné prostředky pro ochranu obyvatelstva a prostředky individuální ochrany pro určené kategorie osob systémem hospodářských opatření pro krizové stavy.
*Odpovídá: předseda Správy státních hmotných rezerv
Součinnost: Ministerstvo vnitra
Termín: 2013*
18. K provádění dekontaminace osob a techniky vybavit předurčené jednotky HZS ČR (opěrné body) mobilními prostředky.
*Odpovídá: ministr vnitra
Termín: 2013*

Výhled do roku 2020

- Pokračovat ve vybavování a přípravě složek integrovaného záchranného systému, včetně zařízení civilní ochrany, k plnění úkolů ochrany obyvatelstva při mimořádných událostech a krizových situacích.
Odpovídají: zřizovatelé složek IZS
- Dokončit obměnu elektrických rotačních sirén za moderní koncové prvky varování, které umožní vyslání varovného signálu, po kterém bude vyslána tísňová informace, v zónách vnějšího havarijního plánování a na územích ohrožených povodněmi. V těchto lokalitách umístit detektory pro měření fyzikálních a chemických veličin.
*Odpovídá: určení provozovatelé
Součinnost: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí a dotčené správní úřady*
- Vybudovat selektivní obousměrný systém ovládnutí a monitorování stavu koncových prvků varování, který současně zajistí přenos informací z detektorů měření výšky hladiny vodních toků ve vybraných lokalitách a úniku nebezpečných látek u vybraných subjektů, které tyto látky skladují nebo vyrábějí.
*Odpovídá: ministr vnitra
Součinnost: Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí a dotčené správní úřady*
- Navrhnout opatření ke zvýšení bezpečnosti osob, majetku a životního prostředí při přepravách vysoce rizikových nebezpečných věcí.
*Odpovídá: ministr dopravy
Součinnost: Ministerstvo vnitra, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zdravotnictví, Státní úřad pro jadernou bezpečnost*